

Bijen brengen leven in de brouwerij en andersom

Heineken toont zich een ambassadeur van het programma Groene Cirkels

Het is wat je kunt verwachten op een fabrieksterrein: verharde oppervlakken, gazons en borders met houtige begroeiing. Precies zo'n omgeving vormde Heineken in Zoeterwoude om tot een bloemrijk gebied, een belangrijk wapenfeit van het project Groene Cirkel Bijenlandschap.

Auteur: Bart Mullink

Groene Cirkel Bijenlandschap begon vijf jaar geleden in vijf gemeenten in het westelijk deel van Zuid-Holland. Snel haakten meer gemeenten aan. Hun aantal groeide tot zeventien en de resultaten mogen er inmiddels zijn, vindt Hannie Korthof. Korthof is de projectleider van Groene Cirkel Bijenlandschap. Een aantal eerder in de regio verdwenen bijensoorten keerde terug en het aantal gesignaleerde bijensoorten nam met 34 procent toe. Dit succes is een direct gevolg van het beschikbaar komen van een geschikter habitat, verklaart ze. Mogelijk gaat het intussen nog beter. Want genoemde gegevens komen uit een eerste resultaatmeting, die in 2018 werd gehouden. Sindsdien is er nog veel gebeurd om bijen aan een beter leefgebied te helpen. Korthof kijkt reikhalzend uit naar de resultaten van tweede driejaarlijkse meting, die volgend jaar plaatsvindt.

Het regionale initiatief, dat een voorbeeld moest worden voor heel Zuid-Holland, en al snel ook

voor heel Nederland, dient om het weer goed te maken met de vele soorten wilde bijen die deel uitmaken van de Hollandse traditie. Opdat zij ook in de toekomst hun rol kunnen blijven vervullen als onmisbare schakel in de voorplanting van planten. Zowel de natuurlijke vegetatie als de meeste land- en tuinbouwgewassen kunnen niet zonder. Behalve gemeenten doen ook andere partijen in de regio enthousiast mee, van provincie en hoogheemraadschap tot natuurbeheerders, ondernemersorganisaties, individuele bedrijven zoals Heineken, en ook veel boeren en burgers.

Flowerpowerdijk

Begrijpelijk, dat enthousiasme, want de benodigde maatregelen leveren veel op en kosten weinig tot niets. Sterker: bijvriendelijker beheer van openbaar groen, zoals parken, bermen, slootkanten, recreatiegebieden en (semi-) natuurterreinen, zou in veel gevallen eerder geld besparen dan dat het extra kost. 'Bijvoorbeeld

‘Maatregelen voor bijenlandschap leveren veel op en kosten weinig tot niets’

doordat je minder vaak hoeft te maaien,' geeft Korthof als voorbeeld. De meeste kosten van het bijenlandschapprogramma zitten volgens haar in onderzoek en monitoring plus het activeren van 'burgers, boeren, groenbeheerders en bedrijven'. De baten, zo onderstreept ze, gaan verder dan de zo belangrijke bestuiving alleen. 'Een bloemrijke omgeving ziet er aantrekkelijk uit en groenmaatregelen, wat ons betreft dus tegelijkertijd bijvriendelijke, helpen bij wateropvang en verkoeling.' Zo worden meerdere vliegen in één klap geslagen.

Het Hoogheemraadschap van Rijnland wist innovatief nog zo'n een spreekwoordelijke vlieg te slaan. Het zag kans om met het bijenproject meteen de dijken te versterken. Het schap zaaide een bijvriendelijk bloemenmengsel. Dit leidde tot een kruidenrijke wortelzone die bijdraagt aan de stabiliteit van de dijkbekleding. De dijk, gelegen in Warmond, wordt toepasselijk flowerpowerdijk genoemd. Waterbouwers hebben hem omarmd als voorbeeld. Dat werd deze zomer onderstreept met de uitreiking van de in de waterschapswereld prestigieuze onder-

scheiding *Pro Flora et Securitate* (Voor Planten en Veiligheid).

Groene Cirkel Bijenlandschap is een onderdeel van het grotere project Groene Cirkels. Dit werd in 2015 opgericht als samenwerkingsverband van de provincie Zuid-Holland, Heineken met zijn brouwerij in Zoeterwoude en Wageningen Universiteit. De ambitie was om te komen tot een klimaatneutrale brouwerij, als onderdeel van een duurzame economie, waarbij ook de zorg hoort voor een prettige leefomgeving. Op het uitgestrekte Heinekenterrein bloeien nu volop bloemen, zelfs orchideeën hebben er wortel geschoten, ziet Korthof. Bijen lijken zich er thuis te voelen. 'Vroeger waren het daar allemaal kaalgeschoren grasveldjes. Het ziet er nu heel idyllisch uit. Werknemers genieten ervan als ze er in de pauze een luchtje scheppen.'

Bedrijven

Het bleef niet bij Heineken, want ook andere bedrijven wilden meedoen, voor diverse groene doelen. Zo kwamen er Groene Cirkels in de kaas-industrie, de aardappel- en de suikerbietverwer-

king. Groene Cirkel Bijenlandschap is maar een van de verschillende Groene Cirkels in het gerealiseerde geheel. Eentje wel die, behalve in de eigen cirkel, ook kan bijdragen aan groene doelen binnen de andere Groene Cirkels. 'Iedereen die op welke manier dan ook zijn steentje wil bijdragen, is bij ons welkom,' zo onderstreept Korthof. Heineken inspireert andere bedrijven in

'Door nieuwe vormen van maai-beheer houdt de bloemrijke flora zichzelf in stand'

de regio om hun omgeving ook bijvriendelijker te maken en tegelijk voor economische doelen een opknapper te geven. 'Heineken is voor ons echt een ambassadeur. Wij nodigen ze onder andere graag uit om bij ondernemersverenigingen te komen vertellen over het bijenproject. Hoe ze met zoiets hun omgeving kunnen opknappen en bijdragen aan de gezondheid van de werknemers. Het helpt meteen om een bedrijventerrein courant te houden. Verder kweek je er veel goodwill mee.'

Een speciale taak is weggelegd voor de beheerders van openbaar groen, die elkaar ook vinden binnen Groene Cirkel Bijenlandschap. Gemeenten, provincie en waterschap leveren hun bijdrage met hun beschikbare openbare groen. Dat gaat van natuur- en recreatiegebieden tot parken, plantsoenen, wegbermen en oevers van sloten en vaarwegen. Ze passen het maai-beheer aan opdat altijd overal voldoende bloemen beschikbaar zijn. Dat is belangrijk omdat wilde bijen honkvast zijn. Ze zoeken naar bloemen in de buurt. Onder de juiste omstandigheden gedijt de gewenste bloemvegetatie vanzelf. Om het geduld niet te tarten, helpen de beheerders de natuur soms eenmalig een handje met bloemenzaad. Daarna moet de gewenste flora zich, met de nuttige hulp van de bijen, zelf in stand houden. Een indrukwekkend binnenstedelijk voorbeeld is het Singelpark dat in Leiden vorm kreeg. Zes kilometer lang slingert het met bloemrijke singeloevers dwars door de stad.

Industrieterrein Grote Polder in Zoeterwoude

Hannie Korthof, projectleider van Groene Cirkel Bijenlandschap

Bijvriendelijke tuin. Foto: L. Broekstra.

‘Bedrijven profiteren van de opgeknaptte omgeving en kweken goodwill’

In de Bollenstreek kiezen ze toepasselijk, behalve vooral op de rotondes, ook voor veel botanische bollen. Bolbloemen zijn speciaal nuttig, omdat ze al in het vroege voorjaar bloeien. Een goed argument, vonden de gemeentebestuurders in dit gebied, om het bijvriendelijk maken van het openbare groen te combineren met de promotie van hun streekproduct. Een aandachtspunt bij bolgewassen is nog het pesticidgebruik, weet Korthof. Reden, vindt ze, om daarmee bij de bolkeuze rekening te houden.

Burgers

Natuurorganisaties zoals het IVN (Instituut Voor Natuureducatie) leveren eveneens een bijdrage. ‘Die zijn goed in communicatie en het organiseren van excursies. Zo krijg je mensen mee. Burgers leveren massaal hun bijdrage in de eigen tuin en zelfs op het balkon.’ Dat het bijenproject leeft onder de mensen, blijkt volgens haar onder meer uit de grote opkomst op het jaarlijkse festival in het teken van de wilde bij. Dat wordt sinds de start in 2015 gehouden. ‘We merken dat de kennis onder de mensen toeneemt. Vroeger wilden ze vooral weten welke planten ze het beste in de tuin kunnen zetten. Dat weten de meesten op een gegeven

moment. Later kregen we vooral vragen over nestgelegenheid. Hoe ze daarvoor kunnen zorgen, op meer manieren dan met de bekende bijenhotelletjes, omdat ze al weten dat het grootste deel van de wilde bijen onder de grond nestelt. Er is verder een fotowedstrijd waaraan iedereen mag meedoen. Die levert elk jaar vijfhonderd tot duizend ingezonden bijenfoto's op.

Vaarroutes

Het bijvriendelijk maken van de omgeving blijkt opvallend genoeg succesvoller in de bebouwde kom dan in het agrarische buitengebied. Korthof vindt dat niet vreemd. ‘We hebben hier vooral groen weidegebied. Tussen het gras staan weinig andere kruiden.’ Bloemrijk grasland realiseren staat wel hoog op de agenda, maar dat gebeurt vooral op open plekken in natuur- en recreatiegebieden. In het Bentwoud bij Zoetermeer bijvoorbeeld, heeft Staatsbosbeheer, ook partner van Bijenlandschap, dat heel mooi gedaan. ‘Ook een paradepaardje in haar ogen is de herinrichting van het recreatiegebied Klinkenbergerplas bij Oegstgeest. ‘Helemaal bijvriendelijk.’ In het boerenland blijken wegbermen de belangrijkste troef waarmee ‘in elk geval de meer bijvriendelijke gebieden met elkaar worden verbonden.’

BIODIVERSITEIT

Prijswinnaars van de fotowedstrijd

Kansen ziet ze verder in slootkanten en overschietende hoekjes bij weilanden en boerenerven. ‘Om de verbindingen in het buitengebied steviger te maken, gaan we ook aan de slag met het project Bloemrijke oevers in het buitengebied. Dat is meteen ook goed voor weidevogels en bovendien voeg je iets aantrekkelijks toe aan het landschap. Reden voor ons om het als eerste te gaan doen langs de vaarroutes en de fietsroutes die langs water lopen.’

Op veel manieren gaat de rode loper uit voor bijen. En in één moeite door voor andere natuurlijke bestuivers, zoals zweefvliegen en vlinders. Die liften mee. ‘Maar’, verwoordt Korthof als strategie: ‘We hebben het steeds over de bij. Daarmee komt de boodschap sterk over. Want zonder bij geen aardbei, geen pompoen en geen koffie.’

Be social

www.stad-en-groen.nl/artikel/34207/bijen-brengen-leven-in-de-brouwerij-en-andersom